

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ
2002
ЧЕРВЕНЬ
Число 6 (162)
КИЇВ 2015

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

ВОЮВАЛИ заради миру

Українцям завжди "везло" на завойовників. Мабуть, земля наша благословенна, і щирі привітні люди приваблювали ласих на чуже, і вони приходили у наш край не з оралом, а з мечем. Та, як повелося, рано чи пізно вертали туди, звідки прийшли, рясно всівали героїчну землю кров'ю і слізьми її захисників, але й самі довго зализували рани.

Так було у червні 1941 року, коли гітлерівська армада насунула на українську землю. Чим це кінчилося, знає історія, пам'ятають сивочолі ветерани, яких, на жаль, стає все менше і менше. Та нова війна, що на-

віялася цього разу зі сходу, показала: не перевелися у світі любителі наживи, для яких людська кров нагадує звичайну воду, а тому українці змушені знову об-

До уваги земляків!

28 червня відбудеться традиційна зустріч мешканців затоплених сіл Старого й Нового Глибових Козелецького р-ну. Збір учасників у селі Косачівка з 8-ї до 9-ї год. Оргкомітет

ставати за рідний край, пам'ятаючи, як це робили їхні діди в роки Другої світової війни. Саме на поклик пам'яті й рушили на

рідну Сіверщину столичні земляки. Люди різних поколінь, можливо, і різних поглядів на сучасні непрості процеси, вони згуртувалися під знаменом поваги до славної бойової історії, яку писали славетні сіверяни. І не важливо, що більшість із них стали рядовими воїнами, що не були увінчані

бойовими нагородами, для нащадків вони всі – захисники.

Делегацію столичного земляцтва, до якої увійшли Тетяна Літошко, Микола Компанець, Сергій Кудін, Андрій Жинський, Валерій Демченко, очолив його голова Віктор Ткаченко, для якого Чернігівський район – особливий. Там він свого часу народився. Уже на місці до столичної делегації приєдналися, так би мовити, регіональні члени нашої великої родини Андрій Курданов, Микола Ногач, Анатолій Коваль, Олексій Єршов та інші. На урочистості в Лукашівку приїхали родичі солдата, який вважався пропалим без вісти.

Люблять батьківщину не за те, що вона велика, а за те, що своя.

СЕНЕКА

У ЧЕРВНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

КРЕКОТЕНЬ Сергій Якович – 85-ліття. Народився 21 червня 1930 року в с. Верховісся Корюківського р-ну.

Учасник трудового фронту у роки ВВв, учасник ліквідації аварії на ЧАЕС II категорії, учасник надання допомоги з електрифікації під час війни в Афганістані. Нагороджений орденом "Знак пошани", Трудового Червоного Прапора, медалями та іншими відзнаками. Автор 4-х дослідницьких книг з історії Чернігівщини. Почесний енергетик СРСР, заслужений енергетик України, ветеран праці.

ЙОВЕНКО Софія Петрівна – 80-ліття. Народилася 25 червня 1935 року в с. Старий Глибів Козелецького (Остерського) р-ну. Працювала у сільському господарстві.

Ветеран праці. Нагороджена почесними грамотами та цінними подарунками.

ГОЛЬЦЕВА Софія Володимирівна – 75-річчя. Народилася 5 червня 1940 року в с. Зазим'є Броварського р-ну Київської обл. (батько родом з Чернігова). Працювала ординатором Центрального госпіталю МВС України.

ГОЛОБОРОДЬКО Володимир Ілліч – 75-річчя. Народився 7 червня 1940 року в с. Галиця Ніжинського р-ну. Обіймав відповідальні посади в різних друкованих органах.

Член Національної спілки журналістів України, Всеукраїнського товариства політ'язнів і репресованих.

ДЕМЧЕНКО Валерій Федорович – 75-річчя. Народився 16 червня 1940 року в с. Донцівка Новоковського району Луганської обл. (проживав у Чернігові). Перебував на комсомольській та партійній роботі. Член головної редколегії журналу "Трибуна", лауреат літературної премії ім. Остапа Вишні. Автор сатиричних збірок "Граблі в Україні – більше, ніж граблі" та "Який час, такі й герої". Член НСЖУ, заслужений журналіст України.

МИХАЛКО Андрій Якович – 75-річчя. Народився 22 червня 1940 року в с. Лошакова Гута Козелецького р-ну. Працював генеральним директором ремонтно-будівельного підприємства "Ремонтник". Заслужений будівельник України.

ХРИЩЕНЮК Галина Степанівна – 75-річчя. Народилася 22 червня 1940 року в Городні. Понад 58 років працює на різних посадах у Міністерстві молоді та спорту України. Брала участь у розробці спортивної форми та символіки для команд України. Ветеран праці.

ІВАЩЕНКО Григорій Іванович – 70-річчя. Народився 3 червня 1945 року в Прилуках. Проходив службу на посадах від командира взводу до начальника Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України. Автор 57 наукових праць та публікацій. Кандидат військових наук, старший науковий співробітник, генерал-майор. Нагороджений орденом та 10 медалями.

КОЛЯДА Петро Васильович – 70-річчя. Народився 30 червня 1945 року в с. Високе Борзнянського р-ну. Працював заступником Міністра внутрішніх справ України – начальником Головного слідчого управління. Автор понад 25 наукових статей та проектів законів.

Генерал-полковник міліції. Заслужений юрист України. Нагороджений орденом "За заслуги" III ст., медаллю "За працю і звитягу" та рядом інших відзнак.

МІТЮХІНА Надія Михайлівна – 65-річчя. Народилася 1 червня 1950 року у с. Окунінів Козелецького р-ну. Працівник Київського муніципального театру ляльок.

СОЛОВ'ЯН Ганна Миколаївна – 65-річчя. Народилася 1 червня 1950 року в Новгород-Сіверську. Старший на-

уковий співробітник Інституту кардіології ім. академіка М.Д. Стражеска. Кандидат медичних наук.

ШАПОВАЛ Микола Олександрович – 65-річчя. Народився 8 червня 1950 року в с. Стара Басань Бобровицького р-ну. Пенсіонер МВС України.

БОЯРЧУК Петро Петрович – 65-річчя. Народився 9 червня 1950 року в с. Красне Бахмацького р-ну. Завідувач відділу ЦК профспілки працівників державних установ.

САВЧЕНКО Віктор Іванович – 65-річчя. Народився 11 червня 1950 року в с. Кобижча Бобровицького р-ну. Генеральний директор ТОВ "Фірма Укроп". Заслужений машинобудівник України.

КАТЕША Володимир Дмитрович – 65-річчя. Народився 19 червня 1950 року в с. Верховісся Корюківського р-ну. Трудова діяльність пройшла на службі у МВС України. Був командиром окремого батальйону спеціального призначення. Капітан у відставці.

МИРОШНИЧЕНКО Микола Петрович – 65-річчя. Народився 19 червня 1950 року в с. Лихачів Носівського р-ну. Працював дільничним терапевтом Київської міської студентської поліклініки. Автор книги "Буквар" з історії України у віршованій формі.

ПЛЮТА Марія Іванівна – 60-річчя. Народилася 3 червня 1955 р. у с. Євмінка Козелецького р-ну. Працює заступником головного бухгалтера ТОВ "Реотон".

ПЛИТЧУК Олена Миколаївна – 60-річчя. Народилася 3 червня 1955 року в Ніжині. Працювала начальником відділу "Укртрансгазу".

БУЛІЄНКО В'ячеслав Миколайович – 60-річчя. Народився 4 червня 1955 року у Приморському краї РФ (Шкотовський р-н, с. Промисловка), батьки родом із с. Хлоп'яники Сосницького р-ну. Працює начальником ремонтної дільниці ДО "Автобаза "ДУС".

ОМЕЛЬЧЕНКО Віктор Ігнатович – 60-річчя. Народився 4 червня 1955 року у Козельці. Заступник начальника відділу виставково-ярмаркової діяльності Національного комплексу "Експоцентр України".

ТАРАСЕНКО Олексій Михайлович – 60-річчя. Народився 9 червня 1955 року в с. Печі Борзнянського р-ну. Працював заступником голови районної ради м. Вишгород Київської області. Генеральний директор ЗАТ "Домобудівник", директор ТОВ "Галс".

БУЗАК Іван Іванович – 60-річчя. Народився 12 червня 1955 року у с. Чорна Тиса Рахівського р-ну Закарпатської обл. Працював на керівних посадах у органах влади Корюківського р-ну.

КОЛЕСНИК Тетяна Григорівна – 60-річчя. Народилася 15 червня 1955 року в с. Стара Басань Бобровицького р-ну. Фотограф Київського державного заводу "Буревісник".

КУГАТКІНА Олена Валентинівна – 60-річчя. Народилася 16 червня 1955 року в Чернігові. Понад 25 років працює директором музичної школи № 36.

Обиралася депутатом Мінської райради м. Києва.
ГРИЦЕНКО Віталій Іванович – 60-річчя. Народився 29 червня 1955 року в с. Бахмач Бахмацького р-ну. Працював радником податкової служби у Департаменті відомчого контролю ДПА України.

КОРІНЬ Олена Василівна – 55-річчя. Народилася 27 червня 1960 року в с. Наумівка Корюківського р-ну. Працює директором департаменту у ПАТ "Київхліб".

ВЕЛИЧКО Галина Іванівна – 55-річчя. Народилася 28 червня 1960 року в Ніжині. Заступник начальника управління ДК "Укртрансгаз".

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного доброторства в ім'я рідної землі.

АЩО

Уже вкотре під керівництвом Миколи Поети збирається відділення ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС. Традиційно зустріч почалася з відвідання тих, хто за станом здоров'я не покидає своїх осель, а також вшанування пам'яті всіх загиблих від смертельної дози радіації. До пам'ятника чорнобильцям у Деснянському районі Києва були покладені квіти від Чернігівського земляцтва.

далі?

Від року до року все менше стає його активних членів. Поступово притупляється гострота і трагічність тих гірких та болючих подій, коли на Чорнобильській АЕС вибухнув реактор. Стираються в пам'яті тодішніх дітей подорожі через весь Радянський Союз до рідних і близьких, до піонерських таборів, щоб сховатися подалі від чорної невидимої смерті – радіації. Понуро стоять зниклі села, де колись було життя і народжувалися діти, німим докором заглядають у вічі випадкових подорожуючих мовчазні стіни хат.

Про все це згадували у своїх виступах учасники ліквідації аварії, відмічали епізоди тих теплих травневих днів, коли, потрапивши у саме пекло, де полум'яніло гирло реактора, ліквідатори-військові – молоді солдати у перервах гаяли у футбол. Зовсім неподалік у населених пунктах діти гуляли на вулицях, осідав радіоактивний пил у квартирах киян. Здавалось, безкінечним потоком у напрямку Чорнобиля рухалася рятувальна техніка і пасажирські автобуси. В той час у

офіційних кабінетах визрівали плани повної евакуації мирного населення. Пізніше розпочалися наукові пошуки обґрунтування виведення земель з експлуатації. На неминучу загибель були приречені тисячі гектарів хлібних полів, ділового лісу та випасних луків, а згодом було знищено тисячі тонн зерна нового врожаю, яке стало непридатним для вживання.

Крім складних і небезпечних рятувальних робіт біля реактора, наші земляки виконували й іншу вкрай потрібну місію – своїми знаннями, талантом і творчістю підтримували дух ліквідаторів. Серед них: Дмитро Волох – нині

доктор фармацевтичних наук, академік, Валентина Пархоменко – народна артистка України, Владислав Рейський – кінооператор та інші.

Сивочолі, стомлені від хвороб та життєвих негараздів ліквідатори зверталися до молоді із закликом бути відповідальними, берегти свій край, відтворювати національну гідність і патріотизм.

Було що сказати цього разу нашим славним героям Чорнобиля: Миколі Білану, Миколі Компанцю, Петру Даневичу, Михайлу Марченку та іншим. Всі мали можливість поринути у тривожне минуле, коли саме їм довелося обстати за щастя всієї планети.

Ми не можемо втрачати пам'ять про минуле, мусимо повертатися і аналізувати, щоб цей урок недбалості чи фаталізму не повторився. Адже у нас тепер вже є свій "близький схід" та "українська Абхазія" в Криму.

Ганна СКРИПКА
Фото автора

Якщо є села партизанської слави, то чому б не бути і селам бойової слави?

НОВЕ про підпілля

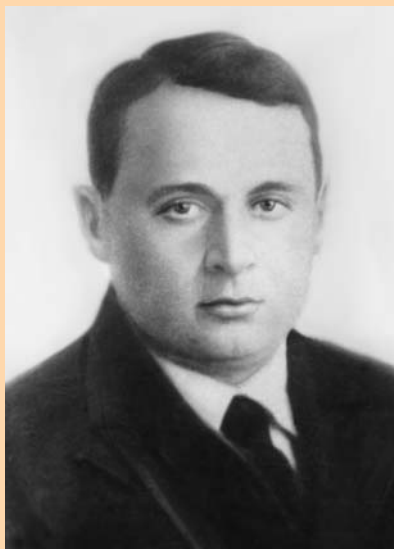
На фото (зліва направо): Ткаченко Віктор Тимофійович, Ткаченко (Русанова) Тамара Вікторівна, Ткаченко Михайло Тимофійович.

Над цим питанням замислились краєзнавці Чернігівського району. Взяти хоча б Київку і прилеглі до неї Жавинку і Гушин, що входять до даної сільради. Під час Великої Вітчизняної війни у вересні 43-го року тут точилися запеклі бої за визволення Чернігівщини. Немеркнучою славою вкрили себе і самі місцеві жителі, які воювали на фронтах. Нові дані з'явилися і про діяльність київського підпілля. Пропозицію краєзнавців обговорювали представники Київської територіальної громади на громадських слуханнях.

Місце, священне для кожного мешканця Київки, – меморіал пам'яті на честь земляків, загиблих на фронтах Великої Вітчизняної війни. Зараз тут 206 імен, згодом до них додасться ще 60, встановлених місцевими пошуковцями. Також в процесі вивчення архівів СБ України в Чернігівській області вдалося встановити нові дані про діяльність місцевої підпільної групи. Районна організація краєзнавців у своєму листі до територіальної громади не лише повідомила результати останніх досліджень, а й внесла свої пропозиції щодо увічнення героїзму земляків. Саме це і стало предметом громадського обговорення за участю депутатів сільської ради, місцевих активістів та й просто людей, не байдужих до історії свого краю. Було багато і молоді.

Щойно ми відзначили 70-річчя Перемоги. І це зайвий привід замислитися про звичайні людські цінності: мир і злагоду, добро і добробут. І необхідність згадувати про ветеранів не лише під час свят. Тим більше, їх

залишилися вже одиниці. У самій Київці лише двоє учасників бойових дій. Це Іван Самойленко і Валентина Британ. Іван Григорович, щоправда, переселенець із Чорнобильської зони,

Кузьма Савелійович Гнідаш (1914–1944) – командир оперативного центру спецназу ГРУ РСЧА, Герой Радянського Союзу.

Щойно ми відзначили 70-річчя Перемоги. І це зайвий привід замислитися про звичайні людські цінності: мир і злагоду, добро і добробут.

а ось Валентина Дем'янівна на сто відсотків своя, рідна. Людмила Хомазюк, Київський сільський голова

сказала: "Вона була в артилерійській роті. Дуже часто до неї заходять учні нашої школи, слухають її спогади".

Як і будь-які спогади про той буремний час. На зустрічі йшлося і про діяльність Київської підпільної групи. Світлана Семенець, бібліотекар, наголосила: "До цієї групи входило багато київців. Коли тут точилися запеклі бої, вони багато чим допомагали нашим воїнам і разом з ними плекали перемогу".

Підпільники встановили зв'язки з розвідувально-диверсійною групою ГРУ Кузьми Гнідаша і виконували її завдання. До її складу входили: М.Т.Ткаченко, М.Д.Овчаренко, П.В.Петрушевець, Р.І.Чуркало, С.І.Скрипка, П.С.Тарасовець, А.А.Овчаренко, У.С.Заяць, П.Я.Деркач, Є.С.Тарасовець, Т.Я.Омеляненко.

Очоловав київських месників тодішній директор школи Віктор Ткаченко. З невідомим інтересом слухали присутні спогади його рідних: дочки Тамари Русанової та онука доцента Чернігівського педагогічного університету Юрія Русанова. Останній відзначив, яке незабутнє враження завжди справляло спілкування з Віктором Тимофійовичем, згадав дещо з дідусевих розповідей про підпілля. Не оминув увагою і постать свого дядька Михайла Ткаченка, який у повоєнний час очолював райвідділ освіти і загинув від рук бандитів. Емоційною була і розповідь Тамари Русанової, адже хоча і була вона у воєнні роки ще зовсім дитиною, та добре пам'ятає батька і його побратимів, які сміливо і рішуче діяли, як кажуть, під самим носом у ворогів.

Андрій КУРДАНОВ

ЯК

ЖИТТЯ

Уже вкотре в один із весняних днів актив столичних сіверян, як і інші члени Асоціації земляцьких організацій "Рада земляцтв областей та регіонів України", зібралися на толоку, щоб упорядкувати садибу Чернігівської області у Національному музеї народної архітектури і побуту у Пироговому.

Вранішній дощ не злякав земляків, кожен визначив свою ділянку і всі гуртом хвацько взялися за роботу. Поступово територія подвір'я ставала привітнішою, обкопані і побілені дерева приваблювали молодими зеленими листочками, на клумбах з'явилися квітучі чорнобривці, фіалки, медуниці, дикі гіацинти. Несподіваною і незвичною була знахідка у підліску грибів зморшків, які за кольором і формою повністю зливалися з торішнім листям та сучками. З десяток грибочків потрапили до весняної корзинки одного з найактивніших природолюбів.

За прикладом Віктора Ткаченка Микола Богдан, Володимир Проценко, Євген Калін, Микола Ігнатенко, Володимир Леміш викорчували молоду поросль на галявині; подружжя Кольцових, подружжя Твердих, Людмила та Марина Борис, Лариса Моцар з онуком Дмитриком, Світлана Шах та донька Марина, Володимир Буглак, Тетяна Літошко, Анатолій Пінчук, подружжя Пероганичів, Володимир Пінчук, Надія Мурашко, Ганна Скрипка, Анатолій Собора, Петро Катіман, Валерій Демченко, подружжя Оршків з сином Ростиславом прибрали хмиз, упорядкували сад та квітник; Тамара

Катіман, Надія Сорокопуд, Ганна Харченко та інші навели лад у будинку.

Як відомо, ще жодна на світі хата не трималася довго без людського духу. І наша, привезена із прославленого великим українським Гомером Остапом Вересаєм села Калюжинці на Срібнянщині, аж посвітліла, зігріта теплом сердець земляків. До речі, прилучани уже зараз думають про те, як поліпшити зовнішній вигляд хати.

Свято спільної праці та спілкування залишило радість на душі та надію, що всілякі негаразди нам не страшні.

Ганна СКРИПКА
Фото автора

ЖИВИ

Цьогорічне святкування Дня Перемоги над нацизмом у II світовій війні у Марківцях Бобровицького району співпало ще з двома важливими заходами: відкриттям меморіальної дошки загиблих воїнів АТО та пам'ятного знаку "Загиблим героям Небесної сотні".

і пам'ятай!

Марковецька родина в цей день була досить згуртована і численна. Вшанувати пам'ять загиблих приїхали голова Бобровицької районної державної адміністрації Микола Супрун, заступник голови Володимир Ляховенко, голова Бобровицької районної ради Олександр Шапченко, начальник відділу освіти Станіслав Лоленко, голова Бобровицького осередку Чернігівського земляцтва в м. Києві Андрій Пінчук та його заступник Василь Заболотний.

Урочистості розпочалися традиційно біля обеліска Слави на центральній площі села. Вшанували всіх загиблих в роки II світової війни. Мітинг відкрила сільський голова Тетяна Сугоняко, яка наголосила на тому, що, відзначаючи 70-річчя Перемоги, наша країна знову перебуває в стані неоголошеної війни на сході України. І громада має вже тяжкі непоправні втрати, адже із 13 мобілізованих марківчан троє загинули, виконуючи свій військовий обов'язок: Артем Ус, Олександр Онопрієнко та Сергій Бовсуновський (він похований в с. Бовсуни Лугинського району Житомирської області). Зазначила і те, що до сьогодні гірким боєм відгукуються в наших серцях загиблі воїни – афганці Валерій Ковнір та Василь Лухта. Імена їх викарбувані на обеліску Слави поряд з іменами воїнів-марківчан, які загинули під час II світової війни.

Голова ради ветеранів Микола Шимко також привітав всіх з Днем Перемоги і побажав миру, злагоди та витримки. Учні Марковецької школи зачитали прізвища усіх загиблих під час II світової війни, вшанувавши їх хвилиною мовчання.

Мітинг завершився покладанням квітів, вінків та гірлянд до обеліска Слави, погруддя П.Н. Зубка та могил сільських активістів, після чого всі присутні перейшли на територію школи, де відбулися урочистості з нагоди відкриття меморіальної дошки загиблим воїнам АТО.

Відавали глибоку шану батькам загиблих воїнів усі присутні. Директор школи Галина Шевченко зазначила у

своєму виступі, що у глибокій скорботі перебуває школа, висловила вдячність батькам за те, що виховали справжніх патріотів України, які мужньо відстоювали незалежність нашої держави. Артем Ус посмертно нагороджений орденом "За мужність" III ступеня.

Право відкрити меморіальну дошку надали воїнам АТО Миколі Василю та Олександру Вапняру, після чого кожен із присутніх поклав квіти та вклонився пам'яті загиблих.

Згодом усіх присутніх було запрошено до сільського парку поблизу ставка Ревня, де біля нещодавно висадженої алеї на дбайливо прибраній території в-

помогу адресувалися марківчанам Павлу Шостаку, Василю Шостаку, воїнам АТО Олександру Костюченку, Миколі Василю, Віталію Хоренженку, сім'ям Сергія Данильченка, Олександра Данильченка, Михайла Онищенка, Сергія Шевченка, Пелагеї Нежиголенко, а також Олені Федоренко, Любові Редько, Валентині Мелаш, Людмилі Довгополій, Тамарі Щетиніній, Валентині Галабурдовій, Людмилі Шевченко, Анні Кононенко та всім небайдужим марківчанам.

Сільський голова Тетяна Сугоняко вкотре звернулася до всіх марківчан та гостей села, наголосивши на тому, що ми в скорботі й з великою шаную та вдячністю згадуємо героїв Небесної сотні, котрі споглядають за нами із небес. Вони – творці нової історії, революції гідності.

У своїх виступах як очільники Бобровицького району Микола Супрун та Олександр Шапченко, так і представники Бобровицького осередку Чернігівського земляцтва в м. Києві Андрій Пінчук та Василь Заболотний наголошували на тому, що гідність, відданість та патріотизм сьогодні для всіх нас засяяли новими гранями, стали своєрідним поштовхом для переосмислення глибокої суті людського буття. Побажали всім міцного здоров'я, добра, радості та мирного неба в ім'я майбутнього наших дітей в незалежній, вільній, сильній Україні, яку ми всі хочемо такою бачити.

Сільський голова Тетяна Сугоняко наголосила на тому, що жителі славного козацького села Марківці ніколи не стоять осторонь подій, які відбуваються в державі. Так, людям на Майдані допомагало досить багато марківчан: возили продукти, кошти, речі, медикаменти, безпосередньо брали участь у життєдіяльності Майдану. Серед них і депутат Марківецької сільської ради Микола Шевченко, який був одним із ініціаторів створення алеї Небесної сотні та пам'ятного знаку. Він також написав вірш, викарбуваний на граніті.

Після урочистого відкриття пам'ятного знаку відбулося його освячення отцем Василем Бабинцем, настоятелем Свято-Успенської церкви Київського Патріархату.

Ганна ТРИГУБ

сочів триметровий пам'ятний знак героям Небесної сотні, чекаючи на відкриття.

Цей знак скорботи з'явився за рішенням загальних зборів громадян села, які відбулися 5 березня 2015 року, тоді було одногосно прийнято важливий патріотичний документ. До цієї справи долучилися досить багато марківчан. Серед них депутати сільської ради, які працювали разом з членами своїх сімей: Микола Шевченко, Володимир Шевченко, Олександр Гарбуз, Олеся Титаренко, Валентина Кошіль, Ірина Куц. Приємно те, що рядові марківчани доклали досить багато часу, сил, енергії в благоустрої території, що віднині буде називатись алеєю героїв Небесної сотні.

Слова вдячності за волонтерську до-

Зі слозами на очах

Від імені Чернігівського земляцтва і його Носівського відділення привітали з Днем Перемоги наших славних земляків, людей, які не тільки бачили війну на власні очі, а ще й наближали час перемоги, ризикуючи власним життям, – Владислава Степановича Рейського та Марію Іванівну Ракитянську-Нечаєву.

Скільки всього випало на долю цих людей! Про обпалені війною дитинство і юність розповідають з болем.

Владиславу Степановичу було лише дев'ять років, коли почалася війна. З матір'ю Тамарою допомагав батьку Степану, який на той час був членом підпільної організації.

– Все робив: і міни носив у сітках з картоплею, і на чергування ходив, – згадує.

Працюючи кінооператором, знімав аварію на ЧАЕС. В результаті – інвалідність і безліч хвороб. Але не здається, воює з ними разом з дружиною. Марію Іванівну Ракитянську-Нечаєву у партизанському загоні "За Батьківщину" звали "розвідниця Маня". До війни працювала на тракторі. Прийшов ворог – взяла до рук зброю, щоб вигнати його з рідної землі. Брала участь у визволенні Києва.

– Важко згадувати ті часи, – говорить. – Але пам'ять береже всі моменти. Тяжко було. У нас в родині всі вою-

вали. Троє братів пішли на фронт. Я, вітчим і мама – у партизани. Сміливою була, нічого не боялась...

Багато спогадів пов'язують із пам'ятними зустрічами у Чернігівському земляцтві. Жаліють, що так непомітно промайнули роки, що ноги не дають можливості знову зустрітися з друзями-земляками, хіба що спілкуються телефоном. День Перемоги – це те свято, яке вкотре вертає їх думками в пережиту війну, тому і зустрічають його ветерани зі сльозами на очах.

Юрій ПЕРОГАНІЧ,
голова Носівського відділення

У Києві в міському будинку вчителя пройшов Національний форум "Добро починається з тебе". Він є одним з проектів Міжнародного благодійного Фонду "Україна-3000", творцем і головою Наглядової ради якого є Катерина Ющенко. Восьмий конкурс стартував 15 липня 2014 року. З усіх куточків України 272 його учасники подавали підсумкові матеріали своїх благодійних проектів. Національна конкурсна комісія визначила 15 фіналістів, представники яких були запрошені у Київ, де відбулася презентація та захист проектів.

Фіналістом конкурсу став і проект Ладанської гімназії. Підтримати земляків з Прилуччини на форумі прибули члени Прилучького осередку Чернігівського земляцтва Микола Гордієнко та Людмила Тимофієва

Ключовим завданням проекту було створення сприятливих умов для формування національної свідомості молоді, відповідальності за примноження та збереження надбань історії та культури українського народу; залучення учнів до пошуково-дослідницької, краєзнавчої, художньо-естетичної роботи;

Гідна відзнака

розширення і поглиблення знань про життєвий і творчий шлях земляка – заслуженого артиста України Бориса Харитонова та створення світлиці. Залучені спонсорські кошти дали змогу зробити капітальний ремонт приміщення музею, придбати сучасні меблі та комп'ютерну техніку.

Саме про це розповів на форумі керівник проекту заступник директора з навчально-виховної роботи Ладанської гімназії, завідувач краєзнавчого музею гімназії Володимир Поліщук. Його презентація супроводжувалась демонстрацією фотознімків та слайдів.

Ми виборили друге місце та з гордістю отримали Почесний диплом!

Учасників форуму вітали і нагороджували голова Наглядової ради Фонду "Україна 3000" Катерина Ющенко, голова правління Фонду Марина Антонова, Президент Асоціації благодійників України Олександр Максимчук, керівник департаменту секретаріату Кабінету міністрів Олександр Олійник. А більше всіх – земляки!

Людмила ТИМОФІЄВА

ВОЮВАЛИ заради миру

← 1

*Летять у небі журавлі,
На мові на своїй курличуть.
Інстинкт до рідної землі
Їх навесні у край наш кличе.
Якби не сніг і холоди...
З моїх очей сльоза скотилась.
Людину тягне теж туди,
Де виросла і народилась.*

Ці рядки написав колись поет-самородок із Лукашівки Михайло Ребенок, наче відчувши звуки ностальгії, що бринить у душі кожного, хто знайшов своє місце в цьому світі, став заможним чи відомим, але проживає далеко від отчого порогу. Кияни, чия пуповина закопана на Чернігівщині, згуртувалися у солідну організацію – Чернігівське земляцтво у м. Київ, котра має кілька напрямків діяльності. Один із основних – краєзнавчий.

Делегація побувала в Іванівці, Лукашівці, Анисові. Тут їх зустріли голова Чернігівської районної ради Анатолій Дуденко, активісти Чернігівського району, депутати райради.

Святування в кожному з цих сіл вирізнялося чимось особливим. А винятковим було те, що в громадах на кілька безіменних солдатів стало менше.

Лише чотири прізвища воїнів, які у 1941 та 1943 роках загинули у боях за село, були викарбувані на пам'ятнику, що височіє над самою київською трасою в Іванівці. Дякуючи краєзнавцям, пошуковцям, сайту ОБД-Меморіал та книгам В. Драгунова було встановлено, що тут поховано 41 (!) воїна тієї війни.

Їхні імена, викарбувані на гранітних табличках, відтепер може прочитати кожен. Біля пам'ятника відбувся короткий захід за участі сільського голови Олени Швидкої, депутата райради Михайла Артюха, учнів Іванівської ЗОШ I–III ст., де триває велика пошукова робота. Директор Ольга Лазаренко, історик за фахом, розповіла унікальні факти, зібрані від старожилів села, які згадували наступ ворога й часи окупації. Місточок через покоління перекинув син захисника Батьківщини 2014–2015 років Костя Кириєнко, який продекламував вірш.

Незабутнім став мітинг у Лукашівці. Й не лише через те, що на безіменній могилі встановлено табличку з іменами загиблих, а й тим, що на місце упокоєння свого батька й діда – Петра Романовича Божка – приїхали його донька Олександра Грицай та онуки, які живуть у с. Атюша Коропського району.

– Не пам'ятаю його, мені лише чотири роки було, – каже заплакана жінка, й додає, хитаючи головою: – Оце вперше приїхали...

Учасники мітингу поклали квіти до пам'ятників, разом із настоятелем місцевої церкви помолилися за воїнів, полеглих за Батьківщину. Сільський голова Тетяна Куча та гості привітали громаду. А слова голови районної краєзнавчої організації Андрія Курданова до сліз розчулили одного з присутніх, коли прозвучало ім'я його батька, військовослужбовця, який загинув на фронтах Другої світової війни. Чи ж можна сумніватися в тому, що без українців ота війна була б виграна, риторично

запитував головного краєзнавець району. Для громади він зробив незабутній подарунок – передав уточнені дані про земляків, які воювали на фронтах Другої світової війни, які можуть стати основою наступних досліджень.

Справжнім районним дійством можна назвати урочистості в Анисові, де організатори підготували чудовий захід. Приємно, що участь у них брав і учасник бойових дій голова Анисівської ветеранської організації Іван Андрієнко. Прибув і голова РДА Віктор Корж.

Кожен трудовий колектив села долучився до великого дійства, зокрема, учасники художньої самодіяльності виступили у складі зведеного хору, поєднавшись із с. Бакланова Муравейка. На сільському стадіоні йшли змагання з футболу – особлива гордість голови райради, який також був і найактивнішим уболівальником. Варто також відмітити школярів, як не без гордості сказав директор Михайло Кудрик про свій заклад – "найпатріотичніша школа в районі".

Незабутнє враження на гостей справило те, як учні співали Державний гімн України. Не під фонограму, а живую, поклавши руку на своє маленьке сердечко. Цей патріотизм і відмітив Віктор Ткаченко у своєму виступі, його заступник Тетяна Літошко вручила грамоти й пам'ятні подарунки ветеранам кожної громади. Фінальним акордом стала солдатська каша і воєнна пісня, що звучала над Анисовом аж до вечора.

До речі, ці заходи готували задалегідь і місцеві краєзнавці, і обласне радіо та телебачення, які широко інформували населення про перебіг подій.

Наталка СОЛОДАШКО
Фото **Сергія КУДІНА**

Звітує

Нещодавно у Київському міському Будинку вчителя відбувся творчий вечір співака і композитора, заслуженого артиста України Анатолія Кобзаря.

ЗЕМЛЯК

Як ми знаємо, у травні світова спільнота відзначила відразу дві пам'ятні дати: День Перемоги над фашизмом в Європі і День пам'яті та примирення, присвячений пам'яті жертв Другої світової війни. З цього року разом з усім світом їх відзначила і Україна. Не залишився поза цими подіями і наш земляк, уродженець мальовничого хутора Рубіж, що на Городнянщині. До 70-ї річниці Перемоги Анатолій Кобзар подарував глядачам прекрасне дійство "Невгасаючий вогонь безсмертя". Гостем заходу був учитель Анатолія, видатний співак і педагог, лауреат Національної премії України імені Т.Г. Шевченка, народний артист України та СРСР, професор Національної музичної академії Анатолій Мокренко. Він розповів глядачам про дитинство, обпалене війною, про скруту і поневір'яння, які пережили люди на окупованій ворогом території. Також гостями були і творчі побратими артиста, талановиті поети-піснярі Євген Гуцин і Олександр Балабко.

Програма вечора була різноманітною. Анатолій Кобзар щиро і з любов'ю виконав пісні на воєнну тематику, сучасні естрадні твори, кращі пісні минулих років, світові хіти, звучала українська народна пісня і старовинний романс. Звісно, він виконував і твори на власну музику, особливо публіці сподобалась уже відома, патріотична "Балада про старшого брата" на вірші Миколи Лукива. Цю пісню співак присвятив світлій пам'яті рідного дядька Василя Пет-

ровича, сержанта, який загинув під Кенігсбергом за місяць до Перемоги, та всім полеглим героям тієї страшної війни.

Дуже тепло глядачі зустріли популярну пісню на вірші Євгена Гуцина "Ти – світ любові", у співпраці з цим поетом Анатолій Кобзар створив понад 20 пісень. Були і прем'єри, одна з них "Танго і маки" на вірші Олександра Балабка і музику Олександра Лисинчука, була гарно сприйнята глядачами. На вечорі Євген Гуцин і Олександр Балабко читали вірші.

Багато хороших слів лунало на адресу співака. Зокрема, Анатолій Мокренко сказав: "Кобзар – один з перших моїх випускників. Мені надзвичайно важливо, як моя робота реалізується в

житті. І от сьогодні мій учень мене порадував. Окрім відмінного голосу, його спів настільки душевний та щирий, що коли він співає пісні про війну, здається, ніби він сам її пережив. Я шаную його за душевні якості, силу волі, високий дух. У Анатолія є людська гідність, честь, внутрішнє благородство, культура, принциповість і це робить його справжнім співаком. Він має хороший смак. Мені подобається його репертуар. Є співаки-місіонери, які несуть у народ високу духовність, і Анатолій Кобзар належить саме до них".

Вечір пройшов ніби на одному диханні, та в серці надовго залишилось тепло, подароване співом митця та поетичне слово його побратимів. Перед виконанням фінальної, написаної з Євгеном Гуциним славнозвісної пісні "Солов'їна родина", яку глядачі в єдиному пориві підтримали бурхливими оплесками і стоячи, Анатолій Кобзар навів власні віршовані рядки:

*"Хай пісня лине рідним краєм,
Несе розраду для серцець.
Коли лиш вільні духом –
ми співаєм,
Бо ж в українській пісні –
наша сила, слава й честь!"*

Насамкінець митець сердечно подякував керівнику Ічнянського відділення Товариства "Чернігівське земляцтво" Миколі Вощевському за спонсорську підтримку в проведеному заході.

Микола БОРЦЬ,
заступник Голови
Ради Товариства.

Грай, гармонь!

Хто не знає Ленінівських гармоністів? За 27 років свого існування жодний концерт не відбувся без їх виступу. Де вони тільки не грали: і в Києві, і в Чернігові, в районному центрі Мена, в Щорсі на батьківщині відомого фольклориста В. Полевика, неодноразово були в Сеньківці, навіть в Донецьк на "Грай, гармонь" потрапили.

А недавно наш земляк Микола Ткач, який є частим гостем на святах, що проводяться в селі, в будинку культури та бібліотеці, привіз хлопцям-гармоністам подяку за збереження і відтворення самобутніх культурних надбань народів Сіверського краю, участь у концертній програмі та зборах Чернігівського земляцтва. А ще він подарував диск із записом всієї концертної програми. На зустріч з письменником-земляком прийшли всі учасники художньої самодіяльності, сільський голова В. Джима та жителі села. Всі уважно слухали його розповідь про роботу і плани товариства та історію створення Чернігівського земляцтва. Переглянувши диск, зробили фотографії на згадку.

Ольга КАСЯНЕНКО,
зав. сільською бібліотекою

З глибин подвигу

менка Ніна, яка проживає в Щорсі. Екскурсію ми почали з музею Миколи Щорса, де є куточок, присвячений Віктору Максименку. Науковий співробітник музею Раїса Сотникова провела таку цікаву, змістовну екскурсію гостям, що ті були в захваті. Далі ми вирушили в ЗОСШ №1, де в свій час навчався Віктор Максименко. Відбулась зустріч з представниками учнівського самоврядування школи і класним керівником Віктора Максименка Дейнеко Антоніною Петрівною, яка з великою гордістю, шаную розказувала про свого учня. Далі по плану – Щорське вище професійне училище лісового госпо-

дарства, яке закінчив з відзнакою герой. Побували в аудиторіях, майстернях училища, в актовій залі, отримали масу вражень і задоволення.

Згодом нас чекала цікава поїздка по місцях партизанської слави Чернігівщини. Почали з музею Великої Вітчизняної війни в селі Єліне. Звідти поїхали в Лісоград. Була можливість оглянути землянки, де жили партизани, де знаходився штаб партизанського загону. Закінчилася наша екскурсія в селі Смяч, де народилася і проживала мама Віктора Максименка Марія Семенівна. Відвідали садибу, де пройшло дитинство і юність Віктора.

Лариса МОЦАР,
голова Щорського відділення земляцтва

Наша дружба з гімназією №34 "Либідь", яка носить ім'я земляка воїна-"афганця", людини-легенди Віктора Максименка почалась з дня вшанування його пам'яті. Тепер ми – часті гості цього закладу. На одній із зустрічей директор гімназії Лідія Страшна сказала, що вони уже кілька років мріють побувати на батьківщині Віктора Максименка. Я настільки прониклася цією темою, що вирішила не відкладати надовго цю поїздку. І ось нещодавно ми разом з головою ветеранського об'єднання земляцтва Сергієм Кудіним здійснили мрію директора гімназії.

Делегація гімназії у складі учнів Марії Тищенко, Олександрі Солкіної, Каріні Дейчук, Вікторії Дяченко, Катерини Поливою, методиста Ольги Сірчук, журналіста Наталії Плохотнюк, воїна-"афганця" Михайла Вертушкова на чолі з директором Лідією Страшною прибула до міста Щорс. До них долучилися голова місцевої спілки афганців Геннадій Павленко та рідна сестра Віктора Макси-

Ювілейний сад

Наші ветерани виступили з ініціативою посадити на честь 70-річчя Перемоги сад. Придбати саджанці вони не мають фінансової можливості, тому й вирішили скористатись тими, що є вдома. Саджанцями забезпечили М. Дяк, М. Левун, А. Науменко, В. Шолом, а готував деревця до посадки знайий лісівник М. Породько. Земля на колишньому спортивному майданчику не дуже піддавалась заступу. Тому довелося добре потрудитись В. Яковлеву, С. Петренку, І. Зубу, О. Пилипенку, О. Самосвату, А. Прудяку. Сумлінно працювали також В. Ройко, М. Коновченко, М. Дончак. Вистачало роботи і жінкам Т. Єфременко, Н. Дудіній, В. Крипченко.

Варвинське відділення Чернігівського земляцтва в Києві завжди підтримує ветеранську організацію. Тому й цього дня О. Нітченко підтримала добру справу своєю участю. До нашої толоки долучилася голова селищної ради В. Саверська-Лихошва, а члени загону благоустрою селища забезпечували водою.

Кілька годин злагодженої роботи – і сад посаджений. Посадили не просто дерева, а сад, який через кілька років порадує не тільки цвітом, а й плодами.

М. КАЧАСВА,
голова райради ветеранів
Фото **О. ЗАЦАРИННОГО**

При звільненні Чернігівського краю загинуло багато воїнів. В документах Центрального архіву Міністерства оборони в Москві знаходимо інформацію про "Облік могил загиблих воїнів Радянської армії та партизан у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр. на території Чернігівської області станом на 01 березня 1950 року". Цей документ на 89 сторінках, з оригіналу: "...Березнянский р-н. Всего захоронено 525 человек: офицеров – 27; солдат – 495; партизан – 3... Менский р-н. Всего захоронено 216 человек: офицеров – 22; солдат – 139; партизан – 1; с неустановленных причин – 54... Черниговская область. Всего захоронено 22364 человека: генералов – 1; Героев Советского Союза – 25; офицеров – 1006; серж/солдат – 17891; партизан – 730; с неустановленных причин – 2711...".

ГЕРОЇ з берегів ДЯГОВОЇ

Роки... Скільки б їх не минуло, не зітруться у народній пам'яті світлі імена тих, хто віддав своє життя за незалежність нашої Вітчизни. Не забудемо ми і воїнів сіл Городище, Волосківці та Синявка. Більше двох з половиною тисяч уродженців сіл-сусідів боролися з німецько-фашистськими загарбниками безпосередньо на фронтах війни 1941–1945 років та в партизанських загонах.

До 70-ої річниці я склав Книгу Пам'яті героїв із берегів річки Дягової, в якій дослідив долю кожного, хто мав відношення до цих сіл і не повернувся з війни. Доля в кожного була своя... більше тисячі не повернулись у села.

Досліджено близько п'яти тисяч архівних справ, на кожного солдата є підтверджуючий документ. "Книгу Пам'яті героїв із берегів Дягової" передано до місцевих громад для ознайомлення. Багато хто може вперше дізнатися, де служив його батько, дідусь або прадід, яка його доля, де похований...

Український народ поважає свою історію і автор надіється, що рішенням місцевих громад пам'ять своїх односельців буде увіковічено. Ми мусимо пам'ятати минуле, щоб у нас було майбутнє.

Для більш зрозумілого бачення воєнного періоду того часу наведемо декілька епізодів війни:

Переважаюча більшість мешканців сіл Городище, Волосківці та Синявки, інших навколишніх сіл була мобілізована до середини липня 1941 року та направлена до 267 стрілецької дивізії 844, 846, 848-го стрілецьких полків і 845-го артилерійського полку. В діючій армії дивізія з 25.08.1941 р. по 30.07.1942 року. В серпні 267 стрілецьку дивізію перекинули в район Новгородка, де вона зайняла позиції на

правому березі річки Волхов північніше міста. До початку німецького наступу на Тихвин в жовтні 1941 року дивізія зайняла оборону по фронту річки протяжністю 34 км, рубіж Крупино – Селище – Городок – Шевельово – Змейсько. З 16 жовтня полки мужньо відбивали атаки ворога, але 20-го змушені були відійти по маршруту Гряди – Велика Вишера – Папоротно – Олек-

сандрівське – Радоча – Мала Вишера. Утримати Малу Вишеру дивізії не вдалося і вона відійшла на південний схід від населеного пункту, де за допомогою резервів 52-ї армії зуміла зупинити противника. З 12 листопада 267-а дивізія сама переходить у наступ і з боями підходить до річки Волхов, звільняючи Некрасово, Олександрівське. 13 січня, переправившись через річку, прорвала першу лінію оборони на ділянці Старих і Нових Бистриць, Горки та вийшла до другої полоси оборони біля села Копці. Ось якраз у цих боях, з жовтня 1941 р. по січень 1942 року, загинуло та пропало безвісти багато червоноармійців, уродженців з берегів Дягової.

І ще один із епізодів. Після звільнення міста Чернігова 21.09.43 р. військами 76-ї та 77-ї гвардійських

стрілецьких дивізій формування отримали почесні найменування "Чернігівська". В цей час проходила мобілізація місцевого населення і багато наших земляків влились у підрозділи 215, 221-го гвардійських стрілецьких полків 76-ї гвардійської стрілецької дивізії та 237, 239-го гвардійських стрілецьких полків 77-ї гвардійської стрілецької дивізії. 76-а дивізія брала участь у форсуванні ріки Дніпро 27 вересня в районі с. Миси (зараз Ріпкинський р-н) і вже 29 вересня вела бої на правому березі в Брагинському р-ні Гомельської області, де здобула с. Жиличі. 215-й полк під командуванням гвардії підполковника Серьогіна в ніч на 28 вересня подолав Дніпро біля с. Глушець (Лоевський р-н Гомельської обл.) і захопив плацдарм. Ранком захопили потужні вузли спротиву ворога в селах Вальє і Галки (Брагинський р-н Гомельської обл.), звільнивши військовополонених (53 чоловік з с. Городище, 20 – із с. Синявки, 85 – із с. Волосківці). Далі полк розширював плацдарм, прикриваючи переправу решти частин дивізії. Всі полонені після процедур "фільтрації" з 13 по 28.10.43 р. увійшли до складу 215-го стрілецького полку та окремої армійської штрафної роти, які згодом вели жорстокі бої за визволення сіл і міст Білорусі. За цей період дуже багато наших земляків загинуло та пропало безвісти.

Пам'ять... Вона нетлінна і вічна. Вона не дає померкнути жодній героїчній сторінці історії перемоги над фашизмом. Вона дивиться на нас із старих фронтових фотографій, увіковічено на обелісках, залишиться в нашому серці.

Віктор ЯЦУХНО,
краєзнавець
Фото автора

Президент України Петро Порошенко у своєму виступі на урочистому засіданні Верховної Ради України 8 травня 2015 року, присвяченому 70-й річниці Перемоги над нацизмом у Європі, місцю та ролі Українського народу у Другій світовій війні, двічі цитував нашого геніального земляка Олександра Довженка.

Багато хто в цитуванні помітив, що, можливо, нарешті в Україні віддадуть належне заслугам Олександра Петровича не тільки за кіносценарій "Україна в огні" та за все пережите через цей твір, а й за багато іншого, зробленого для України та українців.

Заговорили про надію, що й у чернігівців і в сосничан з'явиться бажання завершити розпочаті, але не завершені справи, про які йшлося в останніх двох президентських указах з цього приводу. Адже на виконання багатьох з них навіть кошти не потрібні. Необхідні тільки вірність Україні та невеличкі організаторські потуги.

Мені також пригадалися останні відвідини Національної кіностудії художніх фільмів імені Олександра Довженка та, зокрема, тамтешнього музею.

Ідея його створення належить Олексію Швачку – кінорежисеру, який свого часу працював у Олександра Довженка асистентом. Коли створювали музей, вирішили, що розташують його у будинку, зведеному для зйомок "Щорса". Саме тут працював Олександр Петрович над фільмом. Тут були кімнати для акторів, а також два павільйони. Будинок сплановано так, щоб з'явився замкнений цикл. Все, крім обробки плівки, робилося тут. Рішення створити такий музей було ухвалено через урядові інстанції. Першим директором стала Тетяна Дерев'янка. Саме вона й розпочала великий збір матеріалів. Спочатку поїхала до Москви, познайомилася з Юлією Солнцевою. Вони дуже тісно спілкувалися аж до самої смерті Юлії Іполитівни. Але біля вдови Олександра Довженка крутилося і багато інших людей, тому не всі матеріали перейшли сюди. Коли Тетяна Тимофіївна приїхала на похорон Юлії Солнцевої, то їй сказали, що вже для музею нічого немає. А тому

Президент нагадав...

добре, що ще за життя Юлія Іполитівна передала в музей особисті речі, записи Олександра Довженка. Але Тетяна Дерев'янка не сиділа склавши руки, вона закликала усіх писати про Олександра Петровича: хто що пам'ятає, хто що знає. Внаслідок цього ціла шафа заповнена матеріалами, спогадами про нього його учнів, співробітників, людей, які просто цікавилися творчістю Великого Українця. Крім того, тут усі негативи фільмів, знятих і на Київській, і на Одеській кіностудії.

Музей створювали як іменний Олександра Довженка, але згодом експозиції розширилися за рахунок інших студійних служб. Сьогодні це не просто музей, а інформаційний центр. Свого часу працівник музею проводив екскурсії кіностудією, заводив відвідувачів у цехи, показував, що там робиться. Але сьогодні, на жаль, павільйони закриті, показати

нічого, декорації не будуються.

У кабінеті Олександра Довженка найбільшу увагу привертає техніка. Тепер з такими камерами ніхто не працює, та вони вражають своїми габаритами. Особливо, коли дивився на них і згадуєш, скільки фільмів знято. У музеї також зберігаються особисті архіви, які складаються з документів, речей режисерів, які передавали сім'ї.

Значення музею незаперечне: і для кіностудії, бо він є осередком збереження її історії впродовж багатьох років, і для любителів та дослідників кіно, бо тут можна знайти безліч цінних матеріалів, і для України загалом, бо цей музей чи не єдиний у вітчизняній кінематографії.

Побажання кожного, хто відвідує музей, щоб там був простір для експонування: де можна показати плакати, фоторекламу, як вона виготовляється, ескізи, і все це нарізно, у кожному залі своє, до того ж, експозицію можна буде постійно змінювати. Безперечно, такі ж проблеми має й Сосницький літературно-меморіальний музей Олександра Довженка, хоч про спорудження нового музейного комплексу прийняте рішення на державному рівні. А щодо музею кіностудії немає навіть жодного рішення на покращення його подальшої долі. Та й доля самої кіностудії виглядає не зовсім щасливою, хоча фільми Олександра Довженка внесені до всесвітньої спадщини. За кордоном режисери вчаться знімати за його кінокартинами, а на батьківщині, на жаль, про Великого Українця в основному згадують лише кінофахівці.

Однак, після вищезгаданого виступу Петра Порошенка з'явилася віра в те, що столична кіностудія в недалекому майбутньому стане українським "Голлівудом" з єдиним музеєм кіно України.

Олексій ОРЕХОВИЧ
Фото автора

Ще років зо двадцять тому вона не думала, що мала батьківщина так мани-тиме її до себе, трепетною ніжністю і ностальгією озиватиметься в творчості зі сторінок книг її поезій, зі шпальт газет, в які вона дописувала, лунатиме з її вуст на творчих зустрічах. В Требухові на Броварщині, де вона живе і працює вже понад 45 років, навіть ревнують жінку до її Антонівки у Варвинському районі на Чернігівщині, а вона не стомлюється повторювати :

*Антонівко, Антонівко моя,
І чебреці, і пісня солов'я,
Ліси, поля, і журавлиний клин,
І Удаю спокійний переплини.*

*Колись це був для мене центр Землі,
Там чеберяли ніженьки малі,
У перший клас пішла там залюбки,
У травах росяних були стежки...*

Незабутня, хвилююча зустріч відбулася у поетеси Надії Кольцової з учнями, вчителями та представниками громадськості села Антонівка. А ще прибула і делегація учнів, педагогів та бібліотекарів із Варви, яку очолила голова Варвинської ради ветеранів Марія Качаєва. Це був творчий звіт авторки семи збірок поезії, багатьох прозових творів, члена Національної спілки журналістів України, бібліотекаря філіалу №8 Броварської ЦБС перед земляками.

Дорогу гостю антонівські школярі вітали гімном школи, слова якого написала директорка навчального закладу Тетяна Стеценко. Тетяна Анатоліївна відкрила свято і надала слово гостям. На творчу зустріч у рідну школу Н. Кольцова прибула не сама, а з донькою Оксаною, яка написала музику до багатьох її віршів, подругою Людмилою Чебіною, керівником Броварського ансамблю "Ентузіасты", двоюрідною сестрою Надією Каленіченко та чоловіком Леонідом.

Після короткої розповіді про життєвий і творчий шлях поетеси присутні поринули у світ поезії та музики. Схвильовано, емоційно Надія Кольцова декламувала свої вірші про рідне село, школу, друзів, Варвинщину, ріку дитинства – Удаю. Особливо хвилюючими були слова про батьків, які понад 30 років вчителювали в Антонівці, та і портрет самої Надії висить на Дошці пошани в школі, адже вона закінчила її з відзнакою в далекому 1966 році.

...І Удаю спокійний переплини

Напередодні 70-річчя Дня Перемоги особливо звучали щемкі слова поезій "Ветерани", "Трофейна ложка", "Не повернувся батько твій з війни". Останнього вірша авторка присвятила двоюрідній сестрі Надії Каленіченко, присутній на заході, батько якої загинув на фронті у 1944 році і який

*...Пішов з життя красивим, молодим,
Ніхто не знає, де його могила.
Війна вривалась смерчем в кожен дім
І "похоронки" щедро так носила.
Не коливав колиску віи твою,
Не розминувся на фронтах з бідою, –
Загинув у смертельному бою,
Залишилась ти, Надю, сиротою...*

Плаче розтривожена жінка, що не знала батьківської підтримки і турботи, витирають сльози і інші присутні жінки в залі.

А далі Н. Кольцова переходить до поезій про страшне і непередбачуване сьогодення, бо:

*В Україні знов фронтовики,
Війна, розруха, біженці і вбиті.
Вірш закінчується словами:*

Ми переможемо! Слава Україні!

І діти дружно вигукують:

Героям слава!

Потім у виконанні поетеси, її доньки Оксани та авторки цих рядків прозвучали пісні на її слова (музика О. Корнійка) "Батьківське село" та "Помоліться, мамо!" Боець, який загинув у бою під

Слов'янськом, "просить" згорьовану матір:

*На Донбасі відгудуть гармати
І позасипають всі рови,
Із фронтів повернуться солдати,
А мене не виглядайте Ви.
Не виходьте ж, мамо, на дорогу,
Ваших сліз не бачить хай ніхто,
Помоліться, мамо, краще Богу
За усіх, хто не прийшов з АТО.*

Принишкли, уважно слухаючи пісню, діти, жінки не стримували сліз, а 26-річний голова села Віталій Якименко, який нещодавно повернувся з АТО, розтривожений спогадами про нещодавні запеклі бої, вийшов із зали.

Потім вірші Надії Тимофіївни читали школярі, виступили 82-річна вчителька поетеси Лідія Ягова, голова Варвинської ради ветеранів Марія Качаєва, нинішня вчителька української мови та літератури Галина Жежела, прочитала свою присвяту землячці директор школи Тетяна Стеценко. Хлопчики вручили квіти шановній гості, а вона щедро обдаровувала своїми збірками поезій дорослих і дітей, а ще вручила педагогам свій авторський диск, – це проект "Кличуть вірші", в якому авторка напам'ять читає поезії відомих українських поетів: Грицька Чупринки, Володимира Сосюри, Василя Симоненка, Миколи Сомы, Леоніда Горлача, Дмитра Іванова, Віктора Баранова і власні. Проект присвячений 20-й річниці створення товариства "Чернігівське земляцтво" у м. Києві і закликає вивчати та любити українську мову і літературу, знати твори своїх земляків.

Спілкуванням у неформальній обстановці закінчився цей захід у Антонівській школі, всі присутні сфотографувалися на згадку про цікаву зустріч.

Людмила ЧЕБІНА,
краєзнавець, м. Бровари
Фото автора

Презентація цього видання відбулася в Чернігівській обласній науковій бібліотеці ім. В.Короленка. Разом з працівниками відділу краєзнавства активну участь у проведенні взяв Бобровицький осередок Чернігівського земляцтва в Києві на чолі з заслуженим юристом України Андрієм Пінчуком.

За словами бібліографа відділу краєзнавства обласної бібліотеки Вікторії Солонікової, дванадцять років тому на Чернігівщині з'явилася перша краєзнавча книжечка Андрія Курданова про село Пакуль. Але ця ластівка зробила справжню весну у краєзнавчому дослідженні рідного Чернігово-Сіверського краю. З того часу дорогу до читача знайшли книги-біографії Дягової, Марківців, Наумівки, Жуклі, Звеничева, Даніни, Терешківки. І ось тепер читачі мають можливість ознайомитися з історією заснування і розвитку села з понад п'ятсотлітньою життєвою дорогою, ім'я якому Козацьке.

Як розповів автор книги Микола Гринь, він давно мав намір написати книгу про рідне село. вважає Козацьке справжнім козацьким і його люди варті, аби про них знали не тільки на теренах Чернігівщини. Адже їх історія – це частина минулого всієї України. Чого варті лише так звані скіфські могили, які, за словами односельців, що передавалися з покоління в покоління, шапки насипали навколо Козацького наші пращури. Цілоком ймовірно, що пращури козачан у 1155 році брали участь у "свиданні" київських дружинників з половцями у верхів'ї Супою, де зародилося згодом село Свидовець.

Достовірно тепер відомо, що через Козацьке проходить чумацький торговий шлях до Криму. І донедавна прізвище Чумаки було типовим для Козацького. Славилось воно мужніми козаками, які тихими водами Супою відпливали на чайках у Дніпро і далі до Царгорода. І вже після розгрому славетної Січі "мамою-царицею" у Козацькому з'явилися жителі з прізвищем Запорожець. Вони мирно й дружно жили поруч з нащадками польських шляхтичів Савицьких, Бурзаковських і Харлановських. Скородили козачани списками й московські ребра, а у складі Биківської, а згодом Басанської сотні Переяславського полку, брали участь у визвольній війні під проводом Богдана Хмельницького.

Не минули село й інші війни, в ході яких козачани підтверджували свій патріотизм і героїзм. У роки другої світової війни вони, наприклад, чи не найпершими на тодішній Новобасанщині, організували патріотичне підпілля і створили явочні квартири.

Життєпис рідного села збирався по крихті, по рисочці, по маковому зернятку.

Записувалися спогади очевидців страшного геноциду в роки голодомору тридцятих років минулого століття, коли смерть не оминула майже жодного двору козачан. Занотовувалися спогади фронтівиків, учасників післявоєнного відродження села й нового розорення колгоспмільйонера уже в роки незалежності України. Усні "казки односельців" часом щастило підтвердити архівними документами. У Козацькому, наприклад, здавна "гуляє" приповідка про те, як москалики-

менше 274 роки. Але в селі та і в районі першими паростками освіти до цього часу вважають відкриття у 1897 році двокласної церковно-приходської школи. Ось така повага до власної історії.

Неповагою до біографії села автор вважає й те, що в Козацькому до цього часу є вулиця Леніна, але нема вулиці на честь односельця професора архітектури, репресованого в 1929 році у справі так званої Спілки Визволення України Миколи Даміловського, винаходами якого до цього часу користуються будівельники й архітектори майже в усьому світі. Заслугу на увіковічення й ім'я іншого односельця-художника Павла Наумова, який ще до жовтневого перевороту малював з натури поета Єсеніна і який загинув у блокадному Ленінграді.

Репрезентант зупинився й на такій деталі з життя села. У добу козацтва й Гетьманщини воно весь час належало гетьманській булаві. А гетьмани мали традицію після обрання протягом двох місяців об'їжджати свої володіння. Отож цілоком можливо, що ряс у його рідному селі топтали славетні Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Данило Апостол та інші очільники України.

Плідну працю дослідника історії рідного села і краю відзначили в ході презентації та дякували автору книги за великий труд на ниві краєзнавства бібліограф відділу краєзнавства обласної наукової бібліотеки імені Короленка Вікторія Солонікова, начальник управління культури Бобровицької райдержадміністрації Марія Герасименко, керівник Бобровицького осередку Чернігівського земляцтва в Києві Андрій Пінчук, знаний в Україні краєзнавець Андрій Курданов, заступник директора Чернігівського інституту Історії, етнології та правознавства імені Лазаревського Чернігівського національного університету імені Шевченка, доктор історичних наук Олександр Рахно, колишні односельці автора книги, а нині чернігівчани Михайло Гринь та Григорій Сорока. З великою увагою і прихильністю учасники

презентації слухали виступ академіка Петра Кононенка. Всі вони дякували Богові, що в нашому краї є такі люди, які з власної ініціативи, без матеріального заохочення беруться за такі важкі справи і своїми дослідженнями ліквідують так звані білі плями в історії нашої держави і її населених пунктів.

Леся ЦИБА,
директор Бобровицької
центральної районної бібліотеки
імені Павла Тичини.

“Мій Єрусалим на березі Супою”

Так лагідно і проникливо про справжню святу землю для всіх козачан: мертвих, живих і ненароджених, у Козацькому і поза ним сущих, сказав автор історико-краєзнавчої книги "Козацьке. Матеріали до історії рідного села над Супій-рікою і його найближчої округи" відомий на Чернігівщині журналіст і краєзнавець, член Національної Спілки журналістів України Микола Гринь.

соколики поїли в селі волики. А ось коли вони повернуться з Криму живі й здорові, то поїдять тут свині й корови.

Варто тут згадати один документ з архіву, який вперше опублікований в книзі для всенародного ознайомлення. Він датується 1742-м роком і називається "Про існування шкіл у селах Красне та Козацьке" Там записано, що в Козацькому були "школьниками" Онисько Григор'єв, Михайло Трохимов і вчив їх грамоті пономар Федір Титов. Це яскраво засвідчує, що школі в рідному селі автора книги щонай-

Він був ротним фельдшером, медичну освіту здобув у військово-фельдшерській школі (1912). У Чернігівському державному обласному архіві збереглися документи про фельдшера: "С января 1868 года я беспрерывно состоял на службе в качестве фельдшера сперва на военной службе в военном госпитале, в 1877–1879 гг. мобилизован в императорской русско-турецкой войне, потом поступил в Черниговское уездное земство участковым фельдшером".

Г.Д. Постол розпочав працю в Чернігівському повіті з 1 січня 1901 року. В Пакулі працював до 1 червня 1923 року. Періодично, на час відсутності лікаря, завідував медичної частиною. Крім основної роботи, змушений був займатися і громадською – організовував кооперативні крамниці, кредитні товариства, просвітницькі гуртки.

Незважаючи на поважний вік, він їздив по дільниці та проводив бесіди для селян з різних тем. В роки громадянської війни тяжкі економічні та санітарні умови спричиняли постійні спалахи епідемії. Лікарі були мобілізовані в Червону армію.

Фельдшер Г.Д. Постол став завідувачем Пакульської медичної дільниці, яка в 1923 році знаходилася в межах Пакульського району.

Усвідомлюючи важливість профілактики у боротьбі з поширеними хворобами, він збирав селян на лекції та навчав їх, які запобіжні методи застосовувати проти інфекцій.

Односельці, які довідалися про заяву свого фельдшера на звільнення, відправили депутацію до нього з проханням працювати до самого кінця життя. Почуття вдячності, яке відчували селяни Пакуля до Г.Д. Постола, висловлював сивочолий член громади на загальних зборах селян: "Спасибі тобі, добрий і сердешний чоловіче, за твою ширю ласку і поміч, котрі ти за всі довгі роки твоєї праці виявив до нас, сірих і забитих людей. Дякую тобі за їх од усього селянства. Дай, Боже, тобі ще довго жить із нами! Хай наші діти, дивлячись на твою святу жість, беруть з тебе примір і вийдуть такими ж чесними людьми, яким був ти. Жаль, Гнате, що ти кидаєш

працю для народа, як мало таких робітників, ну, та що ж зробиш, як нема уже сил. Кланяюсь тобі земно і не раз від усіх мирян. Кажу тобі велике спасибі".

Завідуючий Пакульською медичною дільницею лікар П.І. Артинов у клопотанні до Чернігівського окружного відділу охорони здоров'я оповідає про зворушливе прощання селян з фельдшером так: "Нужно было видеть их слезы, которые текли из глаз стариков и молодежи, когда они подходили и целовали Игнатия Даниловича."

На этом собрании [22 липня 1923] было постановлено, чтобы увековечить память Игнатия Даниловича,

ность за долголетнюю общественно-полезную деятельность. Просить губстрахкассу о зачислении лекпома Постола пенсионером и выдачи пенсии".

Лікар П.І. Артинов в присутності комісії оглянув 88-літнього Г.Д. Постола, жителя хутора Семенягівки. Медичний огляд виявив, що стан здоров'я фельдшера невідомий. Мав "букет" хвороб. Крім того, був двічі контужений в голову на полі бою. Висновок огляду: "Полный инвалид с потерей трудоспособности на 100%, что удостоверяю своей подписью и приложением печати заведующий Пакульского медучастка Артинов".

Ювіляру була вручена адреса-подяка від Чернігівського губернського відділу охорони здоров'я та профспілки, в якій висловлювалася впевненість в тому, "что Ваша деятельность не только не прошла незамеченной, но найдет себе полных сил молодых последователей. Ваш труд власть оценит".

Вдалось знайти правнучку Гната Даниловича Ніну Миколаївну Гостеву, яка розповіла про останні роки його життя: "У 66 років Гнат Данилович овдовів і вже тоді у нього було семеро дітей. Згодом одружився на 33-річній вдовиці. Всього у нашого прадіда було 11 дітей. Запам'ятався він всім добрим невеликим старичком з довгою сідою бородою. У 1936 році вся родина виїхала до села Чубарівка Генічеського району Херсонської області, а згодом переїхали до села Новоолексіївка. Гнат Данилович ніколи не хворів, але за тиждень до смерті у нього заболіла нога і він вже не вставав. Помер саме в той день коли німецькі окупанти ввійшли в наше село. Бабуся згадувала, що німці, коли зайшли до хати та побачивши, що у небіжчика було дуже багато царських хрестів за медицину, сказали: "Гут человек". Поховали Гната Даниловича з усіма почестями, а прожив він 115 років".

Галина СЕРЕДЕНКО,
дослідник історії медицини
Чернігівщини

НЕЗВИЧАЙНИЙ

Довгий час у Пакулі працював фельдшер Гнат Данилович Постол. Своїм гуманним та щирим ставленням до хворих заслужив загальну повагу і любов селян. І таку пошану, що громада села одностайно вирішила – назвати його іменем сільської амбулаторію!

фельдшер

просить Черниговский окрздрав выйти с ходатайством в надлежащие учреждения о переименовании Пакульской амбулатории в "Пакульскую имени Игнатия Даниловича Постола амбулаторию".

Клопотання громади села Пакуль підтримав Чернігівський облздороввідділ, який направив відповідне прохання до Чернігівського окрвиконкому. Члени президії Чернігівського окрвиконкому на засіданні 14 листопада 1923 року, розглянувши клопотання, ухвалили наступне: "6. Признать нецелесобразным переименование Пакульской врачебной амбулатории, выразить лекпому Постолу И.Д. от имени окрисполкома благодар-

Про когорту неголених і не тільки...

Кілька років тому один авторитетний астролог необачно заявив, що найуспішнішим політичним лідером України стане неголений чоловік середнього віку.

Одним із перших про це дізнався колишній міністр оборони (тоді ще не був колишнім). Він почав постійно з'являтися на людях та в телеєфірі неголеним і в білизні, що пікантно виглядала з-під розхристаної сорочки. У результаті титанічних зусиль став таки (як сам сказав) "першим серед непрохідних" на президентських виборах.

Іншому постійно неголеному повезло ще більше: несподівано став і спікером, і тимчасово виконуючим обов'язки президента одночасно.

Непевно рухався вгору по службових сходинах очільник "уряду камікадзе". А все через те, що вигляд мав не вельми харизматичний. Та трапились кмітливі люди серед політтехнологів. Для надання моголовому обличчю відтінку мужності запропонували не голитися. Тільки-но дослухався доброї поради – як поперло!

Рівняючись на успішних соратників по Раді, не голився ще один перспективний нардеп – і став в. о. Генерального прокурора.

Хлібну посаду в уже колишній владі обіймав і неголений міністр енергетики. Тривалий час йому везло, як і усім неголеним. Навіть золотця про чорний день припас. Але не врахував того, що треба уважно стежити за рухом своєї зірки – покровительки на політичному небосхилі. Як тільки та почне заходити, слід негайно драпати зі своїми статками за бугор. Бо колишнім навіть неголеність не допомагає.

У той же час і тієї ж прикрої помилки припустились і неголені, колись успішні, перший заступник Голови Кабінету міністрів та міністр доходів і зборів. Тепер їхні портрети на стенді "Іх розшукує міліція".

Вже здавалося, як і віщували зірки, що найбільш поталанило найнеголенішому з усіх неголених – громадянину трьох держав, мультимільярдеру і найкрутішому із губернаторів. Він і парламентом, і Кабінетом міністрів вертить, як циган сонцем. Має навіть власну армію.

Але і в астрологів трапляються проколи. На політичному горизонті з'явився чубатий і зразково виголений чоловік, який гороскопів не читав. Він без зайвих церемоній розібрався з вітчизняним політбондом і усіх "лідерів", голених і неголених, вишикував по ранжиру.

Валерій ДЕМЧЕНКО

Одда На 75-ліття славного сміхотворця Валерія Демченка

Не кожному дано сміятись, коли літа повзуть згори, коли до дівки не схватись нічної літньої пори.

Та він, пройшовши довгі гони, серед людей потершись всмак, дотепне Слово взяв у жони і не натішиться ніяк.

Воно без гонору, слухняне, хоч часом копитом вихне, а то медком духмяним тоне, коли він юність спом'яне.

Як всі, не оминувши школи, завіявся в престижний вуз.

А там тодішні комсомоли на нього натягли мотуз.

Натурою заводіяка, він по щаблях службових ріс. І завела його віддяка в чернігівський спасенний ліс.

Не думав він про статки, славу, коли по області гасав,

коли Палажченку, Бойправу промови пристрасні писав.

Коли ж відчув у серці пустку якось у "Чайці", пивши чай,

зирнув на Ліну білоруску й любов забила через край.

А далі все було по згоді:

і Вал, і голуба Десна,

і ще, як кажуть у народі, на двох поділена весна.

Гасав би він, либонь, і далі по Сіверянській стороні,

коли б йому столичні кралі не заявили твердо: ні!

Пора й тобі пожить в столиці, тут і масштаб не той, і дух,

тут всі стоглаві в столиці, сам Кий нам брат чи добрий друг.

Уже обтесаний достоту,

вписався він в елітний двір, бо над усе любив роботу, а не переблм гордих зір.

Так і доріс до пенсіону – гуляй тепер, підстарку хрич!

Та якось то у ніч бездонну почув з вікна манливий клич:

– А годі вже місити глину!

Ходім зі мною у світи.

Зі мною ти забудеш Ліну,

іще, як Гоголь, будеш ти...

І взявся Демченко за діло,

і перевтілює в слова

те, що у серці наболіло,

від чого пухне голова.

Усе перейдене, прожите,

усе, що нині б'є під дих,

росте в словах, сльозою вмте,

сміється в ритм ма молодих.

І хоч буває не до сміху,

коли народ товчуть, як мак,

він не ховається під стріху –

козак лиш на коні козак.

Він наш, чернігівець по праву,

хай зна Полтава і Лугана.

Захистимо його ми славу

від усіляких зазіхань.

І скажемо: рости і смійся

і возвеличуй свій народ.

І Ліни вірної не бійся –

вона найвища з нагород.

З тобою завжди вірні друзі,

братеники Сергій, Сашко,

ти ще подобаєшся Музі,

як дудлиш ром, не молоко.

Три чверті віку вже позаду,

попереду – літа й літа.

Тож борони і дали правду.

А слава, оминувши зраду,

тебе цілує у уста.

Леонід ГОРЛАЧ

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ

Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія KB №5594
Передплатний індекс 37630

Адреса редакції:
02660, Київ, Броварський проспект, 15,
тел. 206-87-12
Контакти: www.chz.org.ua,
e-mail: otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдєєнко, Л.Н. Горлач (Коваленко), А.Л. Курданов, Т.А. Літошко, П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович, Ю.А. Русанов, М.М. Ткач, В.В. Пушкарєв, В.Є. Устименко, М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен і прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор **Ганна Скрипка**.
Комп'ютерний набір **Ганна Скрипка**.

Верстка, дизайн **Оксана Кисленко**.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город".
Тираж 1000.